

Belavadi Mallamma

Estd. 2007

Sangolli Rayanna

KARNATAKA GOVERNMENT
DEPARTMENT OF COLLEGIATE EDUCATION

GOVERNMENT FIRST GRADE COLLEGE
KITTUR 591 115

DT: BELAGAVI STATE: KARNATAKA, INDIA

[AFFILIATED TO RANI CHANNAMMA UNIVERSITY, BELAGAVI]

Rani Channamma

Prof. Maruthi M.
Principal and Editor in Chief

Editorial Board

Dr. Praveen R. Shinde

Oganising Secretary

Prof. R. S. Hulakund

Joint Secretary

Dr. T. B. Kolkar

Convenor

Dr. Anupama Gadad

Editorial Board Member

Prof. Shivaji R. Gudaji

Editorial Board Member

NEW STREAMS IN HIGHER EDUCATION

NATIONAL SEMINAR ON NEW STREAMS IN HIGHER EDUCATION

Paper Used : 70 gsm

Copies : 200

Pages : xii+182

Price : 450/-

Cover Design : Prof. Maruthi M.

Printed at : **B.G. Printers, Dharwad**

Cell : 9845270114

ISBN : 978-93-5311-151-9

Copyright :

All rights are reserved. No part of the seminar souvenir can be produced. Stored or transmitted in any form or by any means without the prior permission of the editors or copy right owners.

First Impresseion : 2018

Disclaimer

The authors are solely responsible for the contents of the papers. Compiled in this volumes. The editors do not take any responsibility for the same in any manner. Errors if any, are purely unintentional. Hence the readers are requested to communicate such errors to teh editors to avoid discrepancies in future.

41.	ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಎದುರಿಗಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು ಶ್ರೀ ರವಿಶಂಕರ ಕೆ. ಗಡಿಯಪ್ಪನವರ	154
42.	ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಎಸ್. ಯರನಾಳ	158
43.	ಜನಪದ ಕಥನಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಡಾ.ಶಿವಸೋಮಪ್ಪ ನಿಟ್ಟೂರು	163
44.	ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಡಾ. ಶಿವಸೋಮಪ್ಪ ನಿಟ್ಟೂರು	166
45.	ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಯೋಗ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನ ವನರಾಜ ಬಿ.ಕೆ.	172
46.	ಯೋಗ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ ಡಾ. ಜಯರೇವಣ್ಣ ಎಂ.ವಿ.	175
47.	ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಖಾಸಗೀಕರಣ ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾರುತಿ	179

ಯೋಗ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ

ಪೀಠಿಕೆ:

ಯೋಗವೆಂಬುದು ಭಾರತೀಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ಋಷಿಮನಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಅನುಸರಿಸಬಹುದಾದ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಭಾರತದೇಶವು ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಯೋಗಃಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ನಿರೋಧಃ ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಆತಂಕ, ದುಗುಡಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಮುಖವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದನ್ನೇ ಯೋಗವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಜೀವಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ ಇವುಗಳ ಸಂಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದೇ ಯೋಗಿಯ ದಿವ್ಯ ಪಥವಾಗಿದೆ. ಯೋಗಸಾಧನೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಹಾಗೂ ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ, ಕರ್ಮ-ಅಕರ್ಮಗಳ ಧ್ವಂಸದಿಂದ ಅತೀತನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಯೋಗದ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆತ್ಮನು ಇಂತಹ ಪ್ರಶಾಂತ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಯೋಗಸಾಧಕನು ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯೋಗವು ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗವು ಒಂದು ಕಲೆ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ.

ಯೋಗವೆಂದರೆ ಮಾನವಜೀವನದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅನುಭವವೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾನವ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶರೀರವನ್ನು ಜೋಡಿಸಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಜೀವಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮವನ್ನು ಜೋಡಿಸಬೇಕು. ಜೀವವು ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಜಗತ್ತು ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಯೋಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ.

ವೈದ್ಯನಾದವನು ರೋಗಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿ ಔಷಧ ನೀಡಿದರೆ ಸಾಲದು, ಔಷಧದಿಂದಾಗುವ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಸದೃಢವಾಗಲು ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕವಾಗಿರಲು ಯೋಗಃ ಕರ್ಮಸು ಕೌಶಲಮ್ ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಂತೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಒಬ್ಬ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಬದಲು ಹೇಗೆ ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಬಹುದು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಾಗುವ ದುಶ್ಚಟಗಳ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟತ್ವಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಲು ಹಾಗೂ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಪಥದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಯೋಗದ ಪಾತ್ರವು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆ:-

ಯೋಗವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪದವಾಗಿದ್ದು, ಯುಜ್ಯತೇ ಅನೇನ ಇತಿಯೋಗಃ (ಯುಜ್‌ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದಿದೆ.) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಕೂಡಿಸು, ಜೋಡಿಸು, ಸೇರಿಸು ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಯೋಗವನ್ನು 4 ಮುಖ್ಯ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಕರ್ಮಯೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಮತ್ತು ರಾಜಯೋಗ. ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಫಲ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನವಾಗಿರುವುದು ಕರ್ಮಣ್ಯೇ ವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ ಮಾಫಲೇಷು ಕದಾಚನ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಂತೆ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ, ಅಜಿತ್‌ಕುಮಾರ್ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಯೋಗ - ಸೂರ್ಯಃ ವಿನಾ ಕಿರಣಃ ನಾಸ್ತಿ, ಕಿರಣಃ ವಿನಾ ಸೂರ್ಯಃ ನಾಸ್ತಿ, ಭಕ್ತಿ ವಿನಾ ಜ್ಞಾನ ನಾಸ್ತಿ, ಜ್ಞಾನಂ ವಿನಾ ಭಕ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತುಜ್ಞಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು, ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ವಿವೇಕಾನಂದ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ರಾಜಯೋಗ-ರಾಜಯೋಗವನ್ನು ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗವೆಂದುಕೂಡ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಯಮನಿಯಮಾಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಧಾರಣ ಧ್ಯಾನಸಮಾಧೌ ಇತಿ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗಃ - ಪ.ಯೋ.ಸೂ

ಯಮ- ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಆಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಪರಿಗ್ರಹ

ನಿಯಮ - ಶೌಚ, ಸಂತೋಷ, ತಪಸ್ಸು, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಈಶ್ವರಪ್ರಣಿಧಾನ

ಆಸನ - ಸ್ಥಿರಂ ಸುಖಂ ಆಸನಂ. ಸ್ಥಿರವಾದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ-ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣ ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿದ್ದಂತೆ ಒಂದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ತಾನಾಗಿಯೇ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾಗುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಸಾಧನವಿದು.

ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ-ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಪಂಚಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ.

ಧಾರಣ-ಜೀವನದ ಒಂದು ಉನ್ನತವಾದ ಗುರಿಯನ್ನು ಧರಿಸುವುದೇ, ಪಾಲಿಸುವುದೇ ಧಾರಣ.

ಧ್ಯಾನ-ಗುರಿಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದೇ ಧ್ಯಾನ.

ಸಮಾಧಿ-ಧ್ಯೇಯದ ಗುರಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲವೇ ಸಾಧಕನ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ.

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗವು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮನ ಏವ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಕಾರಣಬಂಧಮೋಕ್ಷಯೋಃ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಶಾರೀರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮಾನಸಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ವ್ಯವಸ್ಥಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ (ಭಾವನಾತ್ಮಕ) ಶಿಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಾರೀರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ - ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪಶ್ಯನ್ ಶೃಣನ್ ಕೃತನ್ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅವನ ವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವುದು.

ಮಾನಸಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ - ಮನಸ್ಸು ಎಂದರೆ ಆಕಾರವಿಲ್ಲದ್ದು, ಆಕೃತಿ ಇಲ್ಲದ್ದು, ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿಗೆ ಚಲಿಸುವ ಗುಣವಿದೆ. ಮನಯೇವ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಚಂಚಲತೇ ಇತಿ ಮನಃ, ಕ್ಷಮತೇ, ಧೈರ್ಯ, ಸಂತೋಷ, ದುಃಖ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮುಖ್ಯ. ಇದು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಚಂಚಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತು, ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರ ಎಷ್ಟೇ ದೃಢವಾಗಿದ್ದರೂ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೇ ಯಾವ ಕೆಲಸಮಾಡಿದರೂ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರರಣವನ್ನು ಅರಳಿಸಲು, ಅವನ ವೃತ್ತಿಜೀವನ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಗಳೊಡನೆ ಹೊಂದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಜೋಡಿಸುವುದೇ ಮಾನಸಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ.

ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ - ಪುಸ್ತಕದ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನರಿಗೆ ಆ ಒಂದು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ತೋರಿಸಬಹುದು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು, ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. 1.ವಿನ್ಯಾಸ 2.ಕಾರಣ 3.ಕಾರ್ಯ 4.ಉದ್ದೇಶ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧ್ಯೆಗೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ವ್ಯವಸ್ಥಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣ - ಯೋಗಃ ಕರ್ಮಸುಕೌಶಲಮ್ ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಂತೆ ಸಮಯ, ವಸ್ತು, ಸ್ಥಿತಿ, ಪರಿಸರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವೇಷ, ಭಾಷೆ, ಅಲಂಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೋ ಹಾಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬದುಕುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ (ಭಾವನಾತ್ಮಕ) - ಭಾವನೆಯು ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು. ಅದು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಮಷ್ಟಿಯ ಜೊತೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮ, ಕರುಣೆ, ಮಮತೆ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಮಕಾರ, ಸಹನೆ, ಸಹಬಾಳ್ವೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಉನ್ನತಶಿಕ್ಷಣ - ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಸಾಹತು ಶಾಹಿಯ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ 150 ವರ್ಷಗಳ ಹಳೆಯದಾಗಿದೆ. ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬಂದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 20 ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು

ಹಾಗೂ 500 ಕಾಲೇಜುಗಳು ಇದ್ದವು. ಈಗ ಸುಮಾರು 350ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು, 15000ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲೇಜುಗಳಿವೆ. ಸುಮಾರು 150 ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದಾಖಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರುವರೆ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಗಾಬರಿಗೊಳಿಸುವ ಈ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಕೆಲವರ ಪಾಲಿಗೆ ಪ್ರಗತಿಯ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳಾಗಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಖಾಸಗೀಕರಣ, ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣ, ಉದಾರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಳುವ ಅಥವಾ ಬೊಬ್ಬಿಡುವ ಬದಲು ಮುಂದೆ ಆಗಬೇಕಾದುದು ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಆಲೋಚನೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕವಾದ ವಿದ್ಯೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ನಮಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಕೃಷಿ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವುದು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆ, ಮತನಿರಪೇಕ್ಷತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ತರುಣತರುಣಿಯರು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕೃತ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜನಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನನ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ವತೋಮುಖ ಚಿಂತನೆಯುಳ್ಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಬೇಕು.

ಸರ್ಕಾರಗಳು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಭದ್ರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಅನುದಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ಹಾಗೂ ನಮಗೆ ಅಮೇರಿಕನ್ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಾದರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಜನಜೀವನದ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನೀತಿ ಧ್ಯೇಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಪುನರ್ ರೂಪಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ :-

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಿದ್ಯೆಯಾದ ಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಂದ ಆಗಮಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿತಮ್ಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರಬಹುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಯೋಗ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಧ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿ ಇರಲು ಹಾಗೂ ದಂಡನೆ ನೀಡುವ ಬದಲು ಯೋಗ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಲವಾರು ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ವಿದೇಶಿಯರಿಂದ ನಾವು ಯೋಗವನ್ನು ಕಲಿಯುವಂತೆ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ ಬಂದೊದಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೊಳಗಾಗದೇ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಸತ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಶಕ್ತಿ, ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ರಚನೆಯಾಗಬೇಕು. ಇವುಗಳ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಶಿಸ್ತು ಮೂಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೌಲ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೇ ಪ್ರೀತಿ ಇದರ ಮೂಲಕ ಮಾನವನ ಮೆದುಳಿನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿರಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಗೆಲ್ಲು ಎಂಬ ನಾಣ್ಯದಿಯಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯು ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತು. ಇದು ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಾನೂನು, ವಾಣಿಜ್ಯ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಪಾತ್ರವು ಮಹತ್ವದಾಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜ್ಞಾನಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕನಾದವನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಡೆಗೆ ಸಾಗಲು ಸ್ಪಂದನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ತಳಹದಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಶಾಂತಿ, ಪರಿಸರದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸೌಜನ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯ ಅಡಿಪಾಯವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಸಂಪಾದನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕ್ರೀಡಾಕೌಶಲ್ಯ, ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಗುಣ, ಸ್ನೇಹ ಭಾವನೆ, ಪರಿಸರ ನಂಬಿಕೆ ದೇಶ-ನಾಡುಕಟ್ಟಿದ ಹಿರಿಯಗಣ್ಯರ ಜೀವನ ಶೈಲಿ, ದೇಶಪ್ರೇಮ, ಜಾಗತಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಗ್ರಯೋಗ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜಾರಿಗತರಲು ಹಲವು ತೊಡಕುಗಳಿವೆ. ಭಾಷೆ, ಧರ್ಮ, ಕಾರ್ಮಿಕ-ಉದ್ಯಮಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ-ಅಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಹೆಣೆಯಬೇಕಾದರೆ ಇದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಜಾತಿ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ, ಧರ್ಮ ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವೆ, ಸಮುದಾಯ ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ

ಭಿನ್ನತೆ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿ ಸರ್ವ ಸಮ್ಮತವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯುದೊರೆಯುವಂತಾಗಬೇಕು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಸಮಗ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಐಕ್ಯತಾ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಇದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಸದೃಢ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸದೃಢ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಯೋಗವು ಯಾವುದೇ ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ - ಪತಂಜಲಿ ಮಹರ್ಷಿ

ಹಠಯೋಗ- ಸ್ವಾತ್ಮರಾಮ

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಚಾರ-ಡಾ. ಸುರೇಶ್

ಸಮೂಹ ಶಿಕ್ಷಣ -ಡಾ. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ

ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮನಶಾಸ್ತ್ರ - ಪ್ರೊ. ಮರಿದೇವರು

ಯೋಗ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ - ಬಿ.ಕೆ.ಎಸ್.ಅಯ್ಯಂಗಾರ್

ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ-ಅಜಿತ್‌ಕುಮಾರ್

ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ- ಸರ್ವಪಲ್ಲಿ ಡಾ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ

